

מסורת הש"ס

א) נצמ"ק כג: איתא רבן גמליאל וכן איתא בשמחות פ"א, (ב) סוטה דף מג., (ג) נבשאלות פ' חיי שרה א"ר אמר רב יהודה אמר רב, (ד) ג"א מלענין, (ה) נ"מ"ק טז:, (ו) ומיהו נראה דלף בסי"ת כ"ל רש"א, (ז) ודקאמר אלף אקופא כ"ל ורד"א רש"א, (ח) ומאי טעמא כ"ל ליה נ"שין תוספות פסחים מ: ד"ה אלף ותוס' כ"ב עד ע"א ד"ה פסקי ותוס' נדה סא: ד"ה אלף ותוס' ע"ג סה: ד"ה אלף,

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה ואיז מברך וכו' למחישו מלכודו שערב איז קובר אלף:
ב) תוס' ד"ה למחר וכו' נלמ' טעומהין ורביא מלש' לועג, נ"ש' מנחת ומלח' דהנחתו ל"ע':
ג) בא"ד וגדול המלוה וכו' וקשה מהדאי דהתכלת:
ד) בא"ד מלש' לומ"ר הא דמסירם ה"לית מרשם:
לנ"ת עולה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, וכן בדבייתיהו דראב"ש כיון שלא היה עומד ליקבר חלה עליו אבילות מיד.
ב. בתוס' ור"ש כתב, כי שבע מוקני לוח"ד כי ציצית ערות הוא שקיים התורה ואין הדור ראוי לאותו עדות עכשיו.

מוסף רש"י

ואין מברכין עליו.
ברכת המלוה להוציא ידי חובתו (תוס' כג. מבחי"ח) ואין מוזהרין עליו.
וכל זה לפי שאין דעתו מיושבת עליו ונראה כנכרה לנטלה, ועוד דלם ח' לנכר כאלו שעת צערו והיו ליה כלעג לם (ס' הנו בשם רש"י), ובשבת מביא:
שכחא אולו (שם), נתחייב בכולן.
מחייב במלות ענג שבת דלץ אכלות בשבת (שם), מת תופס ארבע אמות לק"ש.
ונראה לקרות כדכרע אמותיו משום לועג לה שז' קורא וכו' איז יכול לקרות (תוס' מג.), הוה קשריא תכלתא, לציטויז וכו' נגזרות על גבי הקבוצ' (כת"י).

רב ניסים גאון

פרק ג

דאמר מר מת תופש ד' אמות לקרית שמע.

עיקרה במסכתא סוטה בפרק משוח מלחמה (דף מג.) כי אתא רב דמי אמר ד' יוחנן משוח ר' אליעזר בן יעקב מת תופש ד' אמות לקרית שמע דכתיב (ושלי יז) לועג לרש חרף עשהו:

מי שמתו פרק שלישי ברכות

ואין מברכין עליו. אין צריך שיברכו לו אחרים צברכת הלחם:

ואין מוזהרין עליו. אין מאטרף עם שלשה לזימון: **שמיש המטה איכא בינייהו**. לר"ש חייב אבל צעונה בשבת: **קפני מיהם פטור מק"ש ומכל צרכות**. ואפילו כשהוא אוכל צצית מצירי: **תרגמא**.

להא דתני פטור חמי שאין לו בית אחר דקאמר מחזיר פניו ואוכל: **רב אשי אחר**. לעולם אכילה ומתניתין נמי אפילו צצית אחר נמי פטר ליה דכל שמוטל עליו לקוצרו קרי מוטל לפניו: **ויקם אצרהם וגו' וכפינ** **ואקברה מפי מלפני**. וההיא שעתא לאו לפניו הוה: **משמרו**. אדם אחר שאינו קרובו אלא משמרו: **סופס ד' אמוס לק"ש**. שאסור לקרות בתוך ארבע אמות שלו משום לועג לרש: **פטור מק"ש**. משום דעוסק במלוה: **חוששין לעכברים**. מנא קמא חייש לעכברים אפי' בקפינה: **דסקיא**. מרנוף גדול של עור: **ואס היה מתסירא**. וצריך לרכוז על הסוס ונרוב: **מלוה פ' חונן דל**. קרי ציה מלוה את המקום מי שחונן את הדל ואין לך דל מן הממ והמלוה אותו כלאו מלוה את המקום: **דלייב**. הגביהנו: **לא שניט**. לא חזרת עליו פעם שנית כדי שתצונן זו: **אלו ידיוקם**. ומאי יודעים שימותו נותנים אל לבם יום המיתה ומושכים ידיהם מן העצירה. ורשעים אינם יודעים מאומה שעושים עצמם כלאים יודעים ומוטואים: **הוא הכה**. השפיל את השנים של דורות משני מקדשים שלא היה צהם כמותו: **אריאל זה בית המקדש שנא' הוי אריאל אריאל קרית מנה דוד** (שעיה טט): **מואב**. על שם שנבאו דוד דלתי מרות המואבים:

גזיז

ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה היו שנים זה משמר וזה קורא וזה משמר וזה קורא בן עזאי אומר היו באים בספינה מניחו בזוית זו ומתפללין שניהם בזוית אחרת מאי בינייהו אמר רבינא חוששין לעכברים איכא בינייהו מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: ת"ר דהמולך עצמות במקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני לסמים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו דבספר תורה אהיאי אילימא ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות אלא אסיפא: אמר רחבה ^(א) אמר רב יהודה יכל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לועג לרש חרף עשהו ואם הלוחו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר **מלוה ה' חונן דל** ^(ב) ומכבדו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואולי בבית הקברות הוה קשריא תכלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא דלייב כדי שלא יאמרו למחר באין אצלנו ועכשיו ^(ג) במחרפין אותנו אמר ליה ומי ידעי כולי האי והא כתיב **והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה** ^(ד) אם קרית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך **כי החיים יודעים שימותו** אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר **ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג**

והתניא פטור מתקיעת שופר אית לך למימר צחול ולא צי"ט צתמיה ומשני א"ר חנינא מכיון שהוא זקוק להכין לו ארון ותכריכין כדתנן (שבת קנא). מחשיכין על התחום להציא לו ארון ותכריכין כמו שהוא נושא משאו דמי אלמא משמע דשצצמות וי"ט אינו רשאי

לנכך ולהתפלל דטורד להחשיך לו על התחום להציא ארון ותכריכין וקשיא מסיפא דקתני בשבת מברכין עליו ומוזהרין עליו וכן תניא נמי צירושלמי דד"א צחול אבל בשבת מיסב ואוכל ובשר ושותה יין ומברך ומומן ומברכין עליו ומוזהרין עליו וחייב בכל המצות האמורות בתורה ^(א) רשב"ג אומר בתוך שנתחייב באלו נתחייב בכולן וא"ר יוחנן מאי בינייהו תשמיש המטה איכא בינייהו קתני מיהת פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה אמר רב פפא תרגמא אמהזיר פניו ואוכל רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי שנאמר **ויקם אברהם מעל פני מתו וגאמר** ^(ב) ואקברה מתי מלפני כל זמן שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי מתו אין אבל משמרו לא והתניא המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה משמרו אע"פ שאינו מתו מתו אע"פ שאינו משמרו מתו ומשמרו אין אבל מהלך בבית הקברות לא והתניא בראשו וספר תורה בזרעו וקורא ואם עושה בן עובר משום ^(ג) לועג לרש חרף עושהו התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור חוץ לארבע אמות חייב דאמר מר ^(ב)מת תופס ד' אמות לק"ש הכא חוץ לד' אמות גמי פטור: גופא ^(א) המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומן התפלה

וזה משמר וזה קורא בן עזאי אומר היו באים בספינה מניחו בזוית זו ומתפללין שניהם בזוית אחרת מאי בינייהו אמר רבינא חוששין לעכברים איכא בינייהו מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: ת"ר דהמולך עצמות במקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני לסמים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו דבספר תורה אהיאי אילימא ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות אלא אסיפא: אמר רחבה ^(א) אמר רב יהודה יכל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לועג לרש חרף עשהו ואם הלוחו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר **מלוה ה' חונן דל** ^(ב) ומכבדו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואולי בבית הקברות הוה קשריא תכלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא דלייב כדי שלא יאמרו למחר באין אצלנו ועכשיו ^(ג) במחרפין אותנו אמר ליה ומי ידעי כולי האי והא כתיב **והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה** ^(ד) אם קרית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך **כי החיים יודעים שימותו** אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר **ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג**

דעתך לאסור ס"ת אבל צנציאים ובכמזים שפיר דמי ^(א) מדנקט ס"ת ולא מסתבר לומר פשיטא דמותר דלמה יהיה אסור ועוד דצהדיא אמר צירושלמי דסקיא מלאה ספרים או שהיו צה עצמות של מת הרי זה מפשלין לאחריו ורוכב עליו: **אריא אסיפא** משום אסמים מותר ארבוב ע"הם. וה"ה לאחריו מותר אפילו בלא לסטים: **למחר באין אצלנו ועכשיו במחרפין אותנו**. ותימה והא אמר' צפ' התכלת (מנחות דף מא.) ההיא שעתא דלא רמינן ליה פי' נותנין ציצית בטליתותיהן ^(א) משום לועג לרש וי"ל דה"פ הכא דמציישין אותם צמה שהחיים מוואים והמתים אינם מוואים וגדול המלוה וכו' ^(א) וההיא דהתכלת היינו דרמו חוטים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן ^(א) ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם צחייהם ללבוש טלית בד' כנפות וללבוש ציצית וגם לכל העוסקים צהם יש להם ציצית והוה לועג לרש אם לא היה להם ציצית או משום דכתיב לדורתם לדור תם אבל אנו שגם צחיינו אין מנהגינו ללבוש תמיד ציצית אי הוי רמינן להו הוי כמו לועג לרש וכ"ת נשים לאותם שהיה להם צחייהם א"כ יהיה לועג לרש לאחרים ועוד אר"ת ששמע מלנשי לומי"ר: ^(א) דמסירים הציצית דציצית עולה למנין תרי"ג עם ח' חוטי'ן וחמשה קשרים ואם לובש ציצית נראה כאלו קיים כל התורה ומיחזי כשקרא זה לא נהירא דגם חיים עתה למה ליבשים הלא לא קיימו כל התורה כולה ומיחזי י"ל דאנו סומכים על מסכת שמחות (פ"ב) שזיה אצא שאול לצניו הטילו תכלת מאפילוינו ואע"פ שהגמרא חולק עליו יש דברים שאנו מניחין הגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החילונים כמו מחזון ישעיהו כפסיקתא וכמו ויחל שיש צגמ' (מגילה דף לב.) דצתענית קורין צרכות וקללות ובמס' סופרים (פ"ו) מפרש ויחל והריצג"א היה רגיל שלא להסירם מן הכנף אלא לקושרם ולהדקס בתוך הכנף לאפוקי נפשיה מפלוגתא אם הם חייבין צציצית יש להם ציצית ואם לאו הרי הם מכוסין: **שני אריאל מואב**. על שם דוד ושלמה שבנו את הצית וצאו מרות המואבים:

יח.

יח.

עין משפט ונר מצוה

ה א מיי פ"ד מהלכות תפילין הלכה כג ופי"ד מהלכות אצל הלכה יג ופי"י מהל' ס"ת הלכה ון סגמ עשין כב טושי"ע א"ח סימן מה סעיף א וסימן עא סעיף ז ויו"ד סימן רפג סעיף ד ופי"ד שם סעיף ג ז:
ב מיי פ"ג מהל' ק"ש הל' ב טושי"ע א"ח פ' עא סעיף ז ויו"ד פ' טושי"ע א"ח סי' ס' שם סעיף ג ו:
ג מיי פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ג טושי"ע א"ח סימן עא סעיף ד ז ויו"ד סימן שמה סעיף ו:
ד מיי פ"ד מהלכות אצל הלכה י"ד סגמ עשין מד"ם ב טור ש"ע יו"ד סימן תג סעיף י:
ה מיי פ"י מהל' ס"ת הלכה יא טושי"ע י"ד סי' רפג סעיף ג:
ו מיי וסגמ שם טור ש"ע יו"ד סימן שמה סעיף ג:
ז טושי"ע א"ח סי' כג סעיף א' ויו"ד סי' שס סעיף יז:

תורה אור השלם

- וְהָיָה אֲבָרְהָם מַעַל פְּנֵי מֶתוּ וְדָבָר אֵל בְּנֵי חֵת לֵאמֹר: בראשית כג ג
- גַּר וְחֹשֶׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְתָנוּ לִי אֶחָזֶה קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְפָּנֶיךָ: בראשית כג ד
- לַעַג לְרֹשַׁךְ תִּרְףַּ עֲשֹׂהוּ שְׂמָחָה לֵאדֹי לֹא יִקָּחָה: משלי יז ה
- מִלֹּחֶז יִן חֲזוֹן דָּל וְגִמְלוֹל יִשְׁלַם לוֹ: משלי יט יז
- עֲשֵׂךְ דָּל תִּרְףַּ עֲשֹׂהוּ וְיִקְבְּדוּ חֲזוֹן אֲבִיוֹן: משלי יד לא
- כִּי תַחֲיִים יוֹדְעִים שְׂיִמּוּהוּ וְהַמָּתִים אֵינֶם יוֹדְעִים מֵאֻמָּה וְאֵין עוֹד לָקֵם שָׂקָר כִּי נִשְׁבַּח וְזָכְרָם: קהלת ט ה
- וַיִּקְבְּדוּ בֶן יִחוּדָע בֶּן אִישׁ חֵיל רַב פְּעִלִים מִקְבָּצָאֵל הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מִנְּאִי וְדוּאָ יָרַד וַיִּהְיֶה אֶת הָאָרֶז בְּחוּף הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁמָלָה: שמואל ב כג כ

רבינו חננאל

ת"ר המולך עצמות במקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא פי', שני שקין מחוברין ומנוהגין על החמור אחד מצד זה ואחד מצד אחר. ובלשון ישמעאל אלוברג.

תורה אור השלם

- ↑ וְאֵתָהּ חָלַל רָשָׁע נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּא יוֹמָו בַּעֲת עוֹן קָץ, יִחָזְקָאֵל בֶּאֱלֹהִים עַל פִּי שְׁנַיִם עֲרִידִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲרִידִים יוֹמֶת הַמֹּת לֹא יוֹמֶת עַל פִּי עַד אֲחֵרִי: דברים יז ו

- ↑ יִכְבְּדוּ בְּנוֹי וְלֹא יֵדַע וְיִצְעָרוּ וְלֹא יִבִּין לִמּוֹ:

- ↑ אִיּוֹב יד כא
- ↑ אֶךְ בִּשְׂרוּ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תִּאָּכַל:

- ↑ וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵי זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְּנֶנָּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַי וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: דברים לד ד

מוסף רש"י

מאי לאמר אמר הקב"ה למשה לך אמור להם וגו'. כדי שתלך ותאמר להם להם ולעקב ולעקב שבעים שבעים לכם הקב"ה קיימם, וזהו לאמר, לכן הלאיתם לך, אבל גוריה היא מלפני ששמה לא מעבור, שאלוהי כך הייתי מקיימך עד שתראה אותם נעושים וקובעים בה וחקך ומגיד להם (דברים יד, ד).

יח:

גוֹזֵיוֹ דְּנִרְדָּא. חמיכות של צדד והקרח שקורין גלגלנ"א צלע"ז והיינו ציוס השלג: **ונחם וטענ**.‏ ‏^(א) לקריו ‏^(ב) כדי לעסוק צמורה: **דנחא סיפרא דבי רב**. תורת כהנים: **חלל רשע**. על נדקיהו הוא אומר ועדיין דימי יחזקאל חי היה וקורבו חלל: **לקרייפא**. להתעסק בעבודת אחוזתם: **אייקר תלמודייהו**. אשתכם תלמודם מנרסמם. אייקר הוכזב עליהם מחמת שכתה: **לערא דידהו**. לער גופם ממש כגון עקילת הרימה: **שמי רוחום**. של שמי ילדות ממות ‏^(א): **ונשמע**. ונדע מה גזרו היום פורענות בעולם. שהעולם נדון ברי"ה: **הפרגור**. מחילה המצדלת בין מקום השכינה: **צרביעא ראשונה**. יורה. שלש רביעיות הן צכירה שניה ושלישית ראשונה צי"ז צמרתשון שניה צכ"ג שלישית צר"ח כסליו: **צרד מלקה אוסו**. שעמיד צדד ליפול סמוך לרביעיה ‏^(א) ראשונה ומה שנורע כבר הוקשה והצרד שוצרו והנורע בשניה עדיין כך הוא ואינו נשצר בשביל הצדד כענין שנאמר והפשטת והשעורה נכתה והטעה והכוסמת לא נכו (שמות ט): **שדפון**. מלקה הכך ואינו משדף הקשה: **מלקה ידעי**. דברים האמורים בין החיים: **לחלר מוס**. לצית הקצרות: **צלנורא דדשא**. צמור מפתן הבית שהדלת סוצב צו: **מסרקא**. מסרק שלי: **גונסא**. קנה. ושביל שמתה ילדה אמרה כן לעגמת נפש: **צבדי פלניסא דאסיא למחר**. לקצורה: **אלמא ידעי**. מה שעושין שידעה זו שזו גוססת ונטויה למוות: **דלמא דומה**. מלאך שהוא ממונה על הממים קדים ומכריז להו עשניו יצא פלוני אצל שאר דצרי החיים אינם יודעים: **צעינא חנא**. מצקש אני את חנא כך היה שמו: **א"ל**. הממים נגלו לו כאליו הם חוץ מקצריהם ויושצים בעגולה: **חוייה**. שמואל ללוי ‏^(א) חצרו שהיה יושב חוץ לשיצה של שאר ממים: **כל כי סנד שני**. מספר השנים שלא נכנסת בישיבתו של רבי אפס צנמ' כמזכות צפרק הנושא את האשה (דף קג:): **חוייה**. שמואל לאזהר דקא צכי ומיך: **דלעגל אסיס**. צמורה תקצר: **צאמסא דחיא**. כל בנין מושב הכמייס קרוי אמת הכמייס: **אלמא ידעי**. מי חשוז בין החיים: **ואם הארץ**. צמימת משה כמי: **ואי**

מי שמתו פרק שלישי ברכות

בן איש חי אמו כולי עלמא בני מתי גינהו **אלא בן איש חי** שאפי' במיתתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקבץ פועלים לתורה והוא הכה את שני אריאל מואב שלא הגיח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גוזיו דברדא ונחת ‏^(א) ומבבל איכא דאמרי דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא. והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחיייהן קרויין מתים שנאמר ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואי בעית אימא מהכא ‏^(ב) על פי שנים עדים או (על פי) שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא אמת מעיקרא: ‏^(א) בני ר' חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודייהו הוו קא מצערי לאדכוריה א"ל חד לחבריה ידע אבון בהאי צערא א"ל איךד מנא ידע והא כתיב ‏^(א) יכבדו בניו ולא ידע א"ל איךד ולא ידע והא כתיב ‏^(א) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק ‏^(א) קשה רמה למת ‏^(א) כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא ‏^(א) מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת מאחורי לי הלכה היא ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא וזרע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך וזרע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה ‏^(א) אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זווי גבי אושפוזכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זווי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי ‏^(א) בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זווי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זווי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא בר אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקיעא אדהכי חוייה ללוי דיתיב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקיעא אדהכי והכי אתא אבוה חוייה דהוה קא בכי ואחיק אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל אתי מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבינא ועיילוה ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זווי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי ידין ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז ‏^(א) פנו מקום ‏^(א) ואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ‏^(א) ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שובועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם ואי

מסורת הש"ס

^(א) נְעִיין מוֹס' בִּיק סב: ד"ה אַמַּלְא, ^(ב) צַמְס' ע"ז מו. מו. מו. כַּמַּב רַש"י ד"ה צני רבי חילא יהודה וחוץ שמון, ^(ג) שַׁמַּת י: קַבֵּה, ^(ד) נְסוּתוֹ דף י טסטרין ממ: ^(ה) נְאֻטוֹ דר"ג פ"ג ה"ת, ^(ו) נְכֻלָּמַר שַׁמַּה קַדְמִישָׁא עֵרוֹן וַע"י מו"ט צ"ב פ"ו מ"ג, ^(ז) גִּיל לְטוֹרָא, ^(ח) נְסוּתוֹת מ: ^(ט) וַתִּמְרְסוּ רַב יוֹסֵף בְּדִרְיָה א' יא אַתָּא שְׁטַבְלָא מִחֲמַת שְׁנַנֵּעַ בְּשִׁיךְ אַחַד, ^(י) צִיל שְׁנִיָּה, ^(כ) סִיחַ הַכִּינֹר,

הגהות הב"ח

^(א) רַש"י ד"ה שְׁמִי וְדוֹ מִמּוֹת הַסִּיד וְאִחִיכ מ"ה בּוֹאִי וְנִשְׁטוּ וְנֵדַע:

גליון הש"ס

גב' ואי ר' יונתן חדר ביה. ע"י סוטה דף לג ע"צ מוֹס' ד"ה אַמַּלְא: רַש"י ד"ה וַתַּחַב בּוֹי בְּרִי לְסִיָּק בַּחוּרָה. ע"י בִּיק דף פ"ב ע"צ מוֹס' ד"ה אַמַּלְא:

לעוי רש"י

גלגנצ"א [גלצ"א]. קרח.

רב ניסים גאון

דילמא דומה הוא דקדים מכריז להו. במסכת סנהדרין בפרק כל ישראל יש להן חלק (דף ידו צד) אמרי' אמר ר' יוחנן אחריו מלאך שהוא ממונה על הרוחות דומה שמו: ת"ש דאבהו דשמואל הוו מפקדי גביה זווי דיתמי אמר ליה דאמרו לי כל הני שני דלא עיילת למתיבתא דר' אפס הכא נמי לא תיעול. איתיה לפירושה במסכת כתובות בפרק הנושא את האשה (דף קט) דתני רבנן בשעת פטירתו של רבי כו' אמר להם לחכמי ישראל אני צריך נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם אל תספודוני בעיירות והושיבו ישיבה לאחר ל' יום שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא חגיגא בר חמא ישב בראש דראמורי' עלה לא קביל עליה ו' חנינא שהיה ר' אפס גדול ממנו ב' שנים ומחצה יתיב ו' אפס ברישא ויתוב ו' חנינא אבראי ואתא לוי יתיב גביה ומשום הכא לא עיילוה ללוי למתיבתא דרקיעא עד דבעא שמואל רחמי עליה ועיילוה: